

SEL:n puheenjohtaja Veli-Matti Kunttonen

Vappupuhe Porvoon työväen vappujuhlassa Kaupunginpuistossa 1.5.2026

Vapaa julkaistavaksi 1.5.2026 kello 13

Hyvät työväen vapun juhlijat,
hyvät ammattiyhdistystoverit,
hyvät ystävät,

Vuoden päästä me vietämme vappua toivottavasti hyvin toisenlaisissa tunnelmissa. Eduskuntavaalit on silloin juuri käyty ja hallitusneuvottelut ovat alkamassa.

Meidän tärkein yhteinen tehtävämme on nyt huolehtia, että Suomi saa seuraavissa eduskuntavaaleissa sellaisen eduskunnan ja uuden hallituksen, joka arvostaa ja puolustaa suomalaista työtä, työntekijää ja hyvinvointivaltiota.

Sanon tämän nyt suoraan: toista samanlaista hallitusta tai hallitusohjelmaa – kun meillä nyt on – ei Suomi tai suomalaiset kestä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen toteuttamien työelämäheikennysten lista on ollut pitkä. Meillä työntekijöillä ei yksinkertaisesti ole enää varaa toiseen tällaiseen hallitukseen. Siksi meidän tehtävämme on varmistaa, että seuraavan hallituksen ohjelman työelämäosuutta ei kirjoita enää Elinkeinoelämän keskusliitto EK – kuten se kirjoitti Orpon hallitusohjelman – lähes sanasta sanaan.

Olennaista on ymmärtää eduskuntavaalien muuttuneen työehtovaaleiksi. Ei ole liioiteltua sanoa, että vuoden 2027 eduskuntavaalit ovat suomalaisten työntekijöiden seuraava työehtosopimusneuvottelukierros. Työntekijöitä edustavat ammattiliitot eivät pysty työehtosopimuspyödyssä paikkaamaan kokonaan sitä, mitä maan hallitus voi heikentää lainsäädännöllä.

Viimeisen kolmen vuoden aikana on käynyt selväksi, että Orpon hallituksen ykköstavoite on ollut heikentää työntekijöiden työehtoja ja asemaa työpaikalla sekä työntekijöiden ammattiliittojen asemaa yhteiskunnassa.

Tästä kertoo työjärjestyskin: ensin hallitus vei työntekijöiltä oikeuden poliittisiin lakkoihin, eli vei käytännössä mahdollisuuden vastustaa heikennyksiä lakoilla.

Sen jälkeen hallitus on – ammattiyhdistysliikkeen ja oppositiopuolueiden vastustuksesta huolimatta – vienyt läpi eduskunnassa yksi kerrallaan useita kymmeniä heikennyksiä työehtoihin ja työntekijöiden ja ammattiliittojen asemaan sekä työttömyysturvaan ja muuhun sosiaaliturvaan.

Hyvät ystävät,

On rehellistä todeta – ja myös peiliin katsomisen paikka – että tämä nykyinen oikeistolainen hallituspohja ja työnantajien EK:n ostama hallitusohjelma on ollut mahdollinen, koska työntekijöiden järjestäytymisaste on viime vuosikymmenten aikana Suomessa laskenut merkittävästi ja koska viime eduskuntavaaleissa osa työntekijöistä äänesti muita kuin työntekijöiden puolella olevia puolueita.

Nämä asiat yhdessä ovat mahdollistaneet oikeistohallituksen synnyn ja sen työntekijöitä ja pienituloisia kurittavan hallitusohjelman läpi viemisen.

Jos jostain pitäisi Orpon hallitusta kiittää, niin siitä voi kiittää, että hallitus on toiminnallaan tehnyt toivottavasti kaikille työntekijöille nyt täysin selväksi, että politiikalla on merkitystä myös työehtoihin. Tuskin kukaan voi enää väittää, että politiikalla ei olisi mitään merkitystä. Tai että on ihan sama äänestääkö vaaleissa vai ei – tai että on ihan sama mille puolueelle äänensä antaa.

Meille suomalaisille työntekijöille on nyt kipeästi kädestä pitäen opetettu, että puolueissa on eroja ja että työntekijän kannattaa ihan jo oman etunsa takia äänestää sellaisia puolueita, jotka eivät valtaan päästyään heikennä työntekijöiden työehtoja tai ammattiliittojen asemaa.

Ennen eduskuntavaaleja perussuomalaiset esittivät olevansa Suomen suurin ”työväenpuolue” ja perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra lupasi, että pienituloisilta leikkaaminen ei heille käy.

Nyt naamiot on riisuttu.

Nyt tiedämme millaista politiikkaa perussuomalaiset tekevät hallitukseen päästyään. He tekevät äärioikeistolaista politiikkaa.

Hyvät ystävät,

EK:n hallitusohjelmaan sanelemat ja Orpon hallituksen toteuttamat työelämäheikennykset ovat olleet nimenomaan ideologisia heikennyksiä. Ne eivät ole parantaneet Suomen työllisyyttä, kuten hallitus lupasi. Jos hallituksen heikennyksillä on jotain työllisyysvaikutuksia ollut, ne ovat olleet lähinnä kielteisiä vaikutuksia, eli hallituksen toimet ovat lisänneet työttömyyttä.

Hallitus on perustellut työelämäheikennyksiään muun muassa sillä, että ne alentavat yrittäjien kynnystä palkata ensimmäinen työntekijä. Heikennykset koskevat kuitenkin kaikenkokoisia yrityksiä ja niiden suurimpia hyödyntäjiä ja hyötyjiä tulevat olemaan isot yritykset.

Kuten olemme nähneet, täysin toissijainen tavoite Orpon hallitukselle on ollut valtion velkaantumisen pysäyttäminen. Tästä kertoo sekin, että samaan aikaan kun työttömyysturvaa

ja muuta sosiaaliturvaa on leikattu hallituksen isoilla saksilla, on annettu isotuloisille ja yrityksille suuria veronkevennyksiä.

Hallituksen täysin epäonnistuneen leikkauspolitiikan seurauksena Petteri Orpon hallitus ottaa nyt enemmän velkaa kuin Antti Rinteen ja Sanna Marinin hallitukset ottivat yhteensä velkaa viime hallituskaudella 2019–2023, vaikka tuolle ajanjaksolle osui maailmanlaajuinen koronapandemia.

Hyvät ystävät,

Orpon hallituksen politiikka on näyttänyt meille, miten vaarallinen on elinkeinoelämän ja äärioikeiston liitto. Siitä syntyy kylmää ja kovaa politiikkaa, josta kärsivät eniten, ja jonka hinnan maksavat tavalliset ihmiset.

Meidän olisi pitänyt jo historiasta oppia, että olemme todella vaarallisella tiellä, kun yhtä kansanosaa – tässä tapauksessa maahanmuuttajia – aletaan syyttää lähes kaikista yhteiskuntamme ongelmista. Oikeisto on löytänyt maahanmuuttajat syyksi muun muassa Suomen korkeaan työttömyysasteeseen.

Ja tämä tilanteessa, jossa kaikki tietävät, että Suomi tarvitsee maahanmuuttajia.

Suomi tarvitsee maahanmuuttajia, koska Suomessa ei ole pitkään aikaan syntynyt tarpeeksi lapsia, väestömme ikääntyy ja työikäisten määrä uhkaa laskea. Vaikka meillä on juuri nyt työttömyys ennätyskorkealla tasolla, tarvitsemme maahanmuuttoa, jotta meillä on tulevaisuudessakin riittävästi työvoimaa ja voimme turvata hyvinvointivaltion ja julkisten palveluiden rahoituksen.

Tarvitsemme siis maahanmuuttoa ja työvoimaa Suomeen, mutta ei niin kuin Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja työnantajat haluavat – viidakon lailla ja ilman ”turhaa” valvontaa.

Työnantajat tulevat joka tapauksessa tuomaan ulkomailta työntekijöitä Suomeen jatkossakin. Meidän ammattiyhdistysliikkeessä ja lainsäätäjimmme tehtävä on varmistaa, että se tapahtuu vastuullisesti niin, että kaikkia Suomessa töissä olevia kohdellaan samalla tavalla työehtojen osalta.

Työperäinen hyväksikäyttö on iso, vakava ja todellinen ongelma myös tämän päivän suomalaisessa työelämässä. Kattavan tilannekuvan työntekijöiden riistosta, ilmiön laajuudesta ja sen mahdollistavista syistä antaa viime syksynä ilmestynyt toimittaja Paavo Teittisen kirja ”Pitkä vuoro – Kuinka moderni orjuus juurtui Suomeen”.

Orpon hallitus ei ole halunnut laittaa työperäistä hyväksikäyttöä kuriin, vaikka viranomaiset ja ammattiyhdistysliike ovat esittäneet pitkän listan keinoja, joilla työntekijöiden riistoa voisi ennaltaehkäistä ja vähentää. Sen sijaan työperäinen hyväksikäyttö on nyt hallituksen toimilla tehty entistä helpommaksi.

Kaikille pitäisi olla selvää: jos työmarkkinoilla ei ole yhteisiä pelisääntöjä ja niiden riittävää valvontaa, tapahtuu sama mitä marjanpoimijoille on Suomessa tapahtunut.

Lainsäädännön purkamista on helppo perustella populistisesti norminpurulla ja byrokratian vähentämisellä. Samalla kuitenkin pimitetään se, että työelämän lait on säädetty työsuhteen heikomman osapuolen eli työntekijän turvaksi. Kun samaan aikaan hallitus vielä heikentää julkisen talouden tasapainottamisen sumuverholla viranomaisten mahdollisuuksia valvoa lakeja, ollaan kestävässä tilanteessa.

Jos meillä ei ole vahvaa työntekijää turvaavaa lainsäädäntöä ja sen kunnollista valvontaa, aina löytyy työnantajia, jotka ovat valmiita hakemaan voittoja hyväksikäytön keinoin.

Hallitus on leikannut myös maahanmuuttajien kotouttamisesta. Jos työntekijä ei osaa maan kieltä tai tunne työelämän pelisääntöjä, häntä on aina helpompi hyväksikäyttää.

Maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta suomen tai ruotsin kielen oppiminen onkin aivan olennaista. Kotoutumista ja kielen oppimista pitää tukea niin yhteiskunnan kuin työnantajienkin toimesta – ja meidän pitää ammattiyhdistysliikkeenä tätä vaatia.

Ammattiliittona meille ei ole merkitystä sillä, mistä ihminen tulee, vain sillä on merkitystä, että kaikki kansalaisuudesta riippumatta tekevät Suomessa töitä samoilla työehdoilla. Tämän muistaminen mahdollistaa meidän kaikkien työehtojen parantamisen, sen unohtaminen taas tuo pitkässä juoksussa meille kaikille huonommat työehdot.

Hyvät ystävät,

Ammattiyhdistysliikkeellä pitää olla pitkän tähtäimen visio siitä, miten suomalaista työelämää kehitetään. Yli 120 vuotta sitten, vuonna 1903, Forssan julistuksessa vaadittiin rohkeasti työajan lyhentämistä kahdeksaan tuntiin päivässä. Se oli silloin utopiaa, josta tuli myöhemmin totta – kiitos meitä edeltävien sukupolvien käymien kamppailuiden. Tämän päivän ay-liike tarvitsee myös utopioita, joilla voimme vastata työelämän nykyisiin ja tuleviin haasteisiin.

Esimerkiksi alustatalouden, joka on 2000-luvun ilmiö työelämässä, tulonjakokysymys on vielä kokonaan ratkaisematta. On täysin kestäväntöntä, että alustan omistaja tekee ison tuloksen, mutta työntekijälle tai partnerille eli kevytyrittäjälle, kuten heitä hienosti kutsutaan, jää vain olematon siivu. Tällä olemattomalla siivulla ihminen ei tule toimeen, eikä pysty hankkimaan itselleen esimerkiksi eläketurvaa, mikä on uhka myös eläkejärjestelmämme kestokyvyille.

Yhteiskunnallisen tulonjaon kannalta ei ole kestäväää, että samaan aikaan kun teknologian ja tekoälyn kehitys vähentää työpaikkojamme, me edelleen puhumme työajan pidentämisestä, vaikka meidän pitäisi puhua työajan lyhentämisestä työntekijöiden ansiotasoa alentamatta.

Työajan lyhentäminen on keino jakaa työtä tasaisemmin sekä parantaa työssä jaksamista ja työn tuottavuutta. Nykyisin käytännössä 24/7 pyörivässä yhteiskunnassamme aiempaa suurempi osa työntekijöistä joutuu tekemään töitä epätyypillisinä työaikoina iltaisin, öisin,

viikonloppuisin ja pyhinä. Vuosityöajan lyhentäminen ansiotasoa alentamatta voisi olla yksi mahdollisuus korvata oikeudenmukaisesti epätyypillisten työaikojen työntekijän sosiaaliselle elämälle ja terveydelle aiheuttamia haittoja niin teollisuudessa kuin palveluissa.

Hyvät ystävät,

Orpon hallituksen heikennykset ja leikkaukset ovat johtaneet siihen, että suomalaisten usko ja luottamus tulevaisuuteen on horjunut pahasti. Kotimainen kulutus on huonossa jamassa, sillä ihmiset eivät joko uskalla kuluttaa tai heillä ei ole enää varaa siihen.

Hallitus lupasi Suomeen 100 000 uutta työpaikkaa, mutta hallituskauden aikana onkin tullut 100 000 työtöntä lisää. Suomen työttömyysprosentti on tällä hetkellä Euroopan unionin korkein, meillä on työttömiä enemmän kuin vuosi sitten, nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat kasvussa ja työttömiä työnhakijoita on moninkertaisesti enemmän kuin avoimia työpaikkoja.

On täysin selvää, että hallituspuolueiden into ajaa läpi ideologiset heikennykset ja leikkaukset on ollut niille tärkeämpää kuin Suomen ja suomalaisten etu.

Hallitus on epäonnistunut pahasti keskeisissä tavoitteissaan eli työpaikkojen luomisessa ja valtion velkaantumisen pysäyttämisessä. Onneksi suomalaisten enemmistö tiedostaa tämän ja tutkimusten mukaan hallituksen kannatus on poikkeuksellisen matalalla.

Vaikka tilanne on nyt monella tavalla huono, me emme saa luovuttaa, vaan meidän pitää tehdä työtä valoisamman tulevaisuuden eteen. Me voimme yhdessä muuttaa asiat paremmaksi. Tämä on ollut ammattiyhdistysliikkeen ja poliittisen työväenliikkeen kantava ajatus alusta asti – ja se tulee olemaan voimamme myös tulevaisuudessa.

Me voimme tehdä yhdessä parempaa arkea ja elämää kaikille.

Paremman tulevaisuuden ensimmäinen askel on, että huolehdimme, että työkaverimme, ystävämme, lapsemme ja muut läheisemme kuuluvat ammattiliittoon.

Toinen askel on, että varmistamme, että eduskuntavaalien 2027 jälkeen Suomessa ei enää jatka hallitus, josta kuoriutui elinkeinoelämän ja äärioikeiston liitto.

Laitetaan työntekijöiden oikeuksia heikentäneet hallituspuolueet vaihtoon!

Hyvää vappua!